

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **Mgr. M. Š.**, proti žalované: **Generální inspekce bezpečnostních sborů**, se sídlem Skokanská 3, Praha 6, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 2. 2016, č. j. GI-IF-30-10/2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 1. 2017, č. j. 8 A 69/2016 - 96,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Dne 16. 12. 2015 žalobce požádal dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, žalovanou o poskytnutí informací vztahujících se k úředním osobám služebně činným u žalované, které se podílely na případu řešeném v nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 860/15. Žalovaná žádost rozhodnutím ze dne 30. 12. 2015, č. j. GI-IF-30-4/2015, částečně odmítla. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaná v záhlaví popsaným rozhodnutím zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila.

[2] Žalobce brojil proti rozhodnutí žalované žalobou u Městského soudu v Praze, který ji usnesením ze dne 21. 7. 2016, č. j. 8 A 69/2016 – 75, odmítl. Žaloba podle městského soudu neobsahovala žádný žalobní bod, a to ani v nejhrubších rysech.

[3] Nejvyšší správní soud toto usnesení rozsudkem ze dne 8. 12. 2016, č. j. 9 As 241/2016 - 36, zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud uvedl, že žalobce spojil se žalobou žádost o osvobození od soudních poplatků, o které nebylo do podání doplnění žaloby dne 4. 7. 2016 rozhodnuto. Podle § 35 odst. 8 věty třetí zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), platí, že požádá-li navrhovatel o osvobození od soudních poplatků nebo o ustanovení zástupce, po dobu od podání takové žádosti do právní moci rozhodnutí o ní neběží lhůta stanovená pro podání návrhu na zahájení řízení. V žalobcově případě tedy lhůta pro doplnění žaloby doposud neuplynula a doplněním ze dne 4. 7. 2016 se tak žaloba stala projednatelnou.

[4] V záhlaví popsaným usnesením pak městský soud žalobcovu žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

[5] Městský soud uvedl, že žalobce nežádá dle svého tvrzení o osvobození z důvodů „chudoby", ale kvůli nerovnosti účastníků řízení, která je dle něj v rozporu s čl. 37 odst. 3 Listiny. Městský soud připomněl, že žalobce navrhl, aby soud řízení přerušil a Ústavnímu soudu podal návrh na zrušení příslušné části zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, a to zejména položek 18 a 19 sazebníku poplatků.

[6] Městský soud dospěl k závěru, že žalobce nedoložil nedostatečnost prostředků. Dále se zabýval ústavněprávní argumentací žalobce a uzavřel, že povinnost hradit soudní poplatek za podání žaloby (byť jde o případ svobodného přístupu k informacím) neodporuje čl. 37 odst. 3 Listiny.

II. Kasační stížnost a posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Žalobce (stěžovatel) podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost z důvodů, které formálně podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Domnívá se, že povinnost platit soudní poplatek za žalobu je v rozporu s právem na efektivní přístup k soudu a je diskriminační. Právní posouzení provedené městským soudem je ryze formalistické a mechanické a nezohledňuje specifické okolnosti řízení, ve kterém jde o základní politické právo na informace. V doplnění kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že zpoplatnění žalob ve věcech práva na informace neodpovídá zásadě bezplatnosti poskytování informací. Stěžovatel současně navrhl, aby byla tato sporná právní otázka (v minulosti již Nejvyšším správním soudem rozhodnutá), předložena k rozhodnutí rozšířenému senátu.

[8] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.); neshledal přitom vady, jimiž by se musel zabývat i bez návrhu. Nejvyšší správní soud v souladu se svou ustálenou judikaturou v projednávané věci netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, neboť nesměřuje proti rozhodnutí, kterým by se řízení končilo, a proto poplatkové povinnosti nepodléhá (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, č. 3271/2015 Sb. NSS).

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné úvodem poznamenat, že totožné stěžovatelovy námitky směřující proti usnesení městského soudu o neosvobození od

soudních poplatků již byly v minulosti tímto soudem řešeny (srov. rozsudek ze dne 26. 10. 2016, č. j. 10 As 185/2016 – 36). Nejvyšší správní soud v nyní souzené věci neshledal důvod, pro který by se měl od svých dříve vyslovených závěrů odchýlit, a věc případně předložit k rozhodnutí rozšířenému senátu, jak navrhuje stěžovatel. Současně soudu nic nebrání v tom, aby ze závěrů vyslovených v citovaném rozsudku i v případě nyní posuzované kasační stížnosti plně vycházel.

[11] Stěžovatel podal žádost o osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s. Neusiloval však o přiznání individuálního osvobození ze zákonem stanovených důvodů, tj. pro své majetkové poměry (to výslovně potvrdil v doplnění žádosti ze dne 10. 6. 2016). Ačkoliv tvrdí, že městský soud pochybil, pokud se jej netázal na jeho výdaje, tuto výtku dále v kasační stížnosti výslovně popřel tím, že o osvobození od soudních poplatků nežádal z důvodů *chudoby*, ale z důvodu *nerovnosti* účastníků řízení. Městský soud proto postupoval správně, v souladu se zásadou procesní efektivity, pokud majetkové poměry nad rámec již předložených dokladů nezjišťoval. Současně nemohl žádosti vyhovět, neboť nesplňovala předpoklady § 36 odst. 3 s. ř. s. a stěžovatel jejich splnění ani netvrdil.

[12] Nedůvodná je též stěžovatelova námitka v bodě 3 kasační stížnosti, podle které se městský soud opomněl vypořádat s argumentací uvedenou na s. 6 doplnění žádosti o osvobození od soudních poplatků (rozpor s čl. 37 odst. 3 Listiny a záměrné obstrukce povinných subjektů při poskytování informací). Městský soud se s tvrzeným rozporem s čl. 37 odst. 3 Listiny vypořádal na s. 3 – 4 napadeného usnesení. Co se týče námitky obstrukcí povinných subjektů při poskytování informací, nejedná se o argument, který by měl relevanci pro rozhodování soudu o osvobození od soudních poplatků stěžovatele, a proto městský soud nepochybil, pokud se tomuto tvrzení v napadeném usnesení nevěnoval.

[13] Stěžovatel k žádosti o osvobození od soudních poplatků připojil i návrh na předložení věci Ústavnímu soudu, který by měl posoudit ústavnost zákona o soudních poplatcích. Podle Nejvyššího správního soudu však jsou dotčená ustanovení zákona o soudních poplatcích v souladu s ústavním pořádkem. Ostatně sám Ústavní soud již mnohokrát vyslovil, že povinnost účastníka řízení zaplatit soudní poplatek patří k zásadně přípustným omezením práva na přístup k soudu garantovaného v čl. 36 odst. 1 Listiny, resp. čl. 6 odst. 1 Úmluvy (např. stěžovatelem zmiňovaný nález ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 1618/15). Ani Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře nevylučuje, že zájem na řádném výkonu spravedlnosti může ospravedlnit finanční omezení přístupu jednotlivce k soudu (srov. např. rozsudek ve věci *Kreuz proti Polsku* ze dne 19. 6. 2001, č. 28249/95).

[14] Základním smyslem a účelem povinnosti platit poplatky za podání návrhů na zahájení soudního řízení je jednak určité snížení finanční zátěže státu spojené s fungováním soudnictví (fiskální funkce), jednak odrazení účastníků od podávání nesmyslných či šikanózních návrhů (regulativní funkce). Tyto pozitivní funkce soudních poplatků nicméně nesmí ve svém důsledku vytvářet těžce překonatelnou překážku přístupu k soudu [srov. např. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, bod 13; nález ÚS ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08 (N 49/52 SbNU 491)].

[15] Povinnost platit soudní poplatky obecně dopadá na každého z případných navrhovatelů. Právní řád však od ní ve vybraných případech a situacích upouští, resp. soudu umožňuje ji prominout. Zákon o soudních poplatcích v § 11 vyjmenovává vybrané

typy sporů, v nichž se upouští od vybírání poplatku (věcné osvobození), a také definuje osoby, které soudní poplatek neplatí, a to buď nikdy, nebo pouze v uvedených typech řízení (osobní osvobození). Na výjimečné případy, v nichž by mohlo dojít ke zkrácení práva na přístup k soudu, pamatuje § 36 odst. 3 s. ř. s. (individuální osvobození).

[16] Rozhodnutí zákonodárce v obecné rovině osvobodit, resp. neosvobodit některé typy sporů a účastníků od soudních poplatků nevytváří nepřípustnou nerovnost ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, ani nediskriminuje, jak tvrdí stěžovatel. Takovou diskriminaci by mohlo založit např. rozlišování účastníků, kteří by ve srovnatelném postavení byli či nebyli od poplatků osvobozeni kvůli jejich pohlaví, rase, barvě pleti, věku, či jinému „podezřelému“, tedy diskriminačně relevantnímu důvodu. Diskriminaci ani nerovnost účastníků nemůže založit to, že se fyzické ani právnické osoby nejsou zákonem obecně zbaveny povinnosti platit soudní poplatek, zatímco stát a jeho orgány jsou od poplatku osvobozeny.

[17] Stěžovatel a státní orgány nejsou ve stejném ani obdobném postavení. Nelze je navzájem porovnávat. Státní orgány jakožto povinné subjekty, které rozhodují o poskytování informací, totiž nemohou podávat žalobu proti svým rozhodnutím. Proto si nelze představit situaci, že by na stát povinnost platit poplatek za takovou žalobu dopadla. O vzájemné nerovnosti stěžovatele a správního orgánu při placení soudního poplatku by bylo možné uvažovat pouze na úrovni řízení o kasační stížnosti, kterou může podávat i správní orgán.

[18] Avšak ani v řízení o kasační stížnosti by nemohla být stěžovatelova argumentace nepřípustnou nerovností a diskriminací úspěšná. Státní orgány a ve vybraných případech i územní samosprávné celky jsou od soudních poplatků osvobozeny zejména proto, že by nedávalo smysl, aby stát jednou jeho organizační složkou (soudem) po jiné jeho složce požadoval zaplacení soudního poplatku. Takový poplatek by nesplňoval ani jednu z výše jmenovaných funkcí soudních poplatků (viz bod [14] shora). Přitom nezáleží na tom, že státní rozpočet má více rozpočtových kapitol, jak tvrdí stěžovatel.

[19] Bez dalšího nelze ani srovnávat žaloby ve věcech poskytování informací s návrhy ve věcech volebních, jejichž prostřednictvím se fyzické osoby mohou, byť v odlišné situaci, dovolávat ochrany politických práv. Návrhy ve volebních věcech jsou od soudních poplatků osvobozeny nejen proto, že jsou institutem ochrany řádného volebního procesu, ale také z důvodu přísných lhůt, ve kterých správní soudy musí o nich rozhodnout (např. 89 odst. 5; § 90 odst. 2; § 91 odst. 3 s. ř. s.; apod.).

[20] Na těchto závěrech nemohou nic změnit ani zbylé stížnostní námitky. Stěžovatel opakovaně zaměňuje povinnost zaplatit soudní poplatek, tj. *placení* nákladů soudního řízení, za institut *hrazení* nákladů řízení. Soudní poplatek za žalobu sice platí žalobce [§ 2 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích], avšak pokud je v řízení úspěšný, má zpravidla právo na náhradu nákladů řízení od státu, tj. od žalovaného [§ 60 odst. 1 s. ř. s.]. Zaplacený soudní poplatek se stěžovateli v případě jeho úspěchu ve věci proto zpravidla vrátí. V této souvislosti je též vhodné poukázat na ustálenou rozhodovací praxi správních soudů, která při hrazení nákladů řízení znevýhodňuje oproti žalobcům spíše správní orgány. I navzdory tomu, že v řízení měly úspěch, náklady řízení jim soudy ve smyslu § 60 odst. 1 a 4 s. ř. s. nepřiznávají (srov. např. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014 - 47, č. 3228/2015 Sb. NSS).

III. Závěr a náklady řízení

[21] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta poslední s. ř. s.).

[22] O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch; žalované pak náklady řízení nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, proto jí je Nejvyšší správní soud nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. května 2017

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu